

[Bjørn Elmquist]

delig udvikling, en normalisering af forholdene giver man ikke mange chancer, og samtidig var det mit indtryk, at man betragter luntten som meget kort.

Desperationen er stigende hos den sorte del af befolkningen, og – det tror jeg ikke der kan være nogen tvivl om – hos en ganske stor del af den hvide befolkning i Sydafrika. Det er mit indtryk, at der er flere og flere også i den hvide del af den sydafrikanske befolkning, der erkender, at det, de har indskibet sig i, og det, de fastholder, er en meget, meget dårlig fremtid at give sig selv og deres børn og deres fremtidige generationer. Der er i realiteten ingen fremtid at hente ad den vej, man fortsætter med at bevæge sig ad fra det sydafrikanske regimes side.

Vi havde også lejlighed til at få indtryk af, hvordan man i hvert fald i det land bedømmer Nkomatiftalen, den såkaldte ikke-angrebsaftale eller ikke-aggressions- og samarbejdsaftale, og den vurdering, som jeg i hvert fald hentede med hjem ved den lejlighed, stemmer ganske nøje overens med det, som udenrigsministeren giver udtryk for i sit indlæg her i salen i dag.

Vi havde også lejlighed til at interessere os for, hvordan man i et land som Lesotho, som naturligvis ikke kan tages som et fuldgyldigt sandhedsvidne, men som alligevel er interessant i denne sammenhæng, ser på de forskellige aktioner, som vi fra dansk, fra nordisk og fra visse andre vestlige landes side iværksætter over for Sydafrika. Under et møde, vi havde med ministeren for planlægning, som samtidig er formand for regeringspartiet i Lesotho, stillede vi ham spørgsmålet, hvad man i Lesotho siger til vor boykot, vore aktioner for at stoppe danske indkøb af kul i Sydafrika. Det har den meget specielle baggrund, at i Lesotho, hvor der bor 1,6 millioner mennesker, er 150.000–160.000 af den mandlige befolkning aktive i de sydafrikanske miner, ikke blot kulminerne, men også guldminerne. De arbejder dér og henter en ganske stor del af det lesothiske bruttonationalprodukt hjem fra Sydafrika, og der er ingen tvivl om, at stopper vi den sydafrikanske afsætning af kul, så rammer vi også de familier eller risikerer i hvert fald at ramme de familier, som får en stor del af deres daglige indkomme fra dette minearbejde. Det var – noget, som vel overraskede flere af os – ligefrem attraktivt at være del i denne ar-

bejdsstyrke. Men overraskende er det måske alligevel ikke, når man ser nærmere på forholdene, for hvad er alternativet til at oppebære en pengeløn i et så fattigt land, som Lesotho er?

Men svaret fra ministeren var klart. Han svarede, at han havde bemærket disse danske boykotaktioner, og han hilste dem velkommen. Han var ikke ked af, at der her var tale om en økonomisk sanktion eller aktivitet, som også kunne risikere at ramme hans eget land. Muligvis var hans svar bestemt af, hvad det var for en gruppe, han talte til, det skal jeg ikke kunne sige, men sådan var hans svar i hvert fald.

Samtidig havde vi lejlighed til at spørge, hvad han syntes om andre aktioner, om han havde en vurdering af det nyttige i de forskellige boykotaktioner, som vi forsøger at iværksætte. Her udtrykte han, synes jeg, en ganske stor realitetssans, sådan må jeg opfatte det med de briller, jeg har på i hvert fald. Han sagde, at de var glade for de forskellige danske og også andre nordiske aktioner, men at de var ganske klar over, at effektiviteten af aktionerne var helt afhængig af, hvor bredt disse aktioner blev funderet. Ensidige nationale aktioner risikerede at udhule eller ligefrem give sydafrikanerne mulighed for at latterliggøre bestræbelser og aktiviteter for at isolere Sydafrika økonomisk, fordi de endte med at bevise, at det bare var slag i luften, medmindre der var den nødvendige opbakning fra lande, der har en økonomisk vægt også på verdensplan.

Fra min beskrivende del skal jeg nu gå over til den mere operative og spørge: hvad kan vi så gøre på denne baggrund?

I denne forbindelse skal jeg først tillade mig en bemærkning til hr. Riishøjs indlæg her fra talerstolen. Jeg må indrømme, at jeg blev meget skuffet. Jeg synes ikke, det var konstruktivt. Jeg synes, ministerens indlæg i dag udmærker sig ved sin klare stillingtagen til udviklingen i Sydafrika og slet ikke lægger fingrene imellem, men jeg opfattede det, som om hr. Riishøjs fornemste opgave var med lup at gennemgå talen ord for ord for at se, om der dog ikke var et eller andet, han kunne hænge sin hat på, så han kunne bevise, at der faktisk er forskel på det, som regeringen vil i denne sag, og så det, som specielt hr. Riishøj vil, således at hr. Riishøj så måske kunne håbe, at et flertal ville gøre det